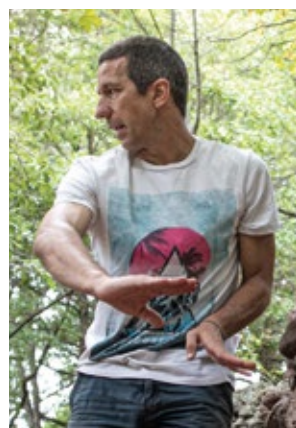

Museu de Camins, un museu a l'aire lliure

Una experiència de dinamització territorial molt singular

Mariona Montjer
Periodista

El **Museu de Camins**, situat a la vall de Siarb (Pallars Sobirà), és un entramat de camins, corriols, senders, encreuaments, marges i construccions que s'han mantingut i recuperat de manera comunitària. Aquest projecte va guanyar l'any 2024 el Premi Fundació "La Caixa" a la Innovació Social.

Mail. info@museudecamins.com

Telèfon. 649 25 78 84

Web. www.museudecamins.com

El Museu de Camins és un museu a l'aire lliure. El que s'hi exposa són els mateixos senders que travessen la vall. A la vegada, aquests funcionen com a passadissos del museu, que duen al visitant d'una sala a una altra: sales fetes de natura i història. Hi trobem barrancs i rius, pobles, prats, fauna, cabanes de pastor. Els camins, no són només les connexions que porten als visitants d'una banda a l'altra, sinó que són un patrimoni de valor incalculable, que explica la història d'un territori i l'arrela amb la natura. El Museu de Camins és un museu que es trepitja, es camina i en el que es pot participar obrint nous passadissos o a conservar-ne els que ja s'han recuperat.

En Marc Cortina, el seu impulsor juntament amb la Gemma Cots, vivia a Barcelona i treballava com a enginyer. Al cap d'un temps de ser a la ciutat, va sentir la necessitat de tornar als Pirineus. Va començar a treballar al Refugi de la Vall de Siarb, i allà, a interessar-se pels camins antics que resseguen l'orografia de la vall. Un estiu, l'agrupament de la Torxa a Igualada els va demanar anar a visitar-los i fer alguna activitat de servei a la zona. En Marc els va proposar d'ajudar en tasques de conservació d'un camí. Els joves van

aixecar murs de pedra seca, van netejar bardissa, canalitzar aigua i, sobretot, es van fer coneixedors del medi que els envoltava i de la història dels seus senders. Després d'aquell primer grup, en van venir d'altres.

En Marc explica així l'embranchida dels primers anys del Museu: "L'estiu següent, van venir quatre grups. I l'altre en van venir vuit. Durant aquests dos anys, vaig començar a buscar més camins. De fet, els anava trobant, perquè quan en busques un n'apareix un altre. I vaig aficionar-me a buscar-los, a preguntar a la gent gran, a mirar ortofotografies antigues als mapes i a investigar. Tenir vuit grups et permetia treballar molts més camins. I, a la vegada, somiar de obrir-ne alguns que abans ens semblaven una utopia".

La bona rebuda de la iniciativa va portar els primers interrogants sobre la intenció i el futur del projecte. De les respostes va sorgir el nom de Museu de Camins i la convicció de recuperar, cuidar i mantenir un patrimoni oblidat, que permetia als participants i visitants connectar amb el territori i la seva història. Un museu a l'aire lliure, que no només es pogués visitar sinó també formar-ne part.

La convicció de recuperar, cuidar i mantenir un patrimoni oblidat, que permetia als participants i visitants connectar amb el territori i la seva història

Marc Cortina

Iniciatives com el Museu de Camins suposen una clara alternativa a un turisme depredador i desconnectat del territori

Actualment, el Museu de Camins rep visitants de tot Catalunya que passen, col·laboren o treballen amb la iniciativa. El projecte compta amb el suport del Parc Natural de l'Alt Pirineu i l'Ajuntament de Soriguera. Després d'anys en funcionament l'experiència continua essent enriquidora i molt positiva. En Marc valora, després d'anys de feina i molts camins recuperats, la implicació dels grups de joves que participen de la iniciativa, i com aquesta els connecta amb el territori: "Quan arriben, els fas preguntes: has pensat mai en aquest camí? Quants anys té? Quanta gent hi va estar abans que tu? Qui el va començar a fer? Qui l'ha mantingut durant cents i cents d'anys? Ara tenim el privilegi de poder-hi passar. Aquí al museu proposem invertir els papers: obrir camins perquè futures generacions puguin continuar-hi passant."

A la vall hi trobem tota mena de camins. Mentre no hi havia carros, els camins que hi havia eren els que s'anomenen de ferradura o camins vells. Són els que la gent recorria a peu i amb animals. Més endavant, van arribar els camins de carro: més amples i suaus, per facilitar el pas. En Marc hi troba l'encant en tots

ells: "Els camins mostren la bellesa de l'adaptació al territori. Sempre pel lloc més adequat, són molt intel·ligents i el seu impacte és mínim. Els camins antics estan totalment integrats en el territori. Ara ve una màquina, excava i fa una carretera per on li sembla i trenca totalment l'estètica. El camí no, el camí s'adapta i viatja a través de l'orografia."

Iniciatives com el Museu de Camins suposen una clara alternativa a un turisme depredador i desconnectat del territori. En Marc Cortina aprecia les diferències entre la proposta del Museu i l'experiència del turisme convencional. El descriu com una versió del turisme que dona a conèixer un lloc, una història i unes temàtiques arrelades al territori. Els visitants del Museu són persones que tenen ganes d'aprendre sense presses. I pel que fa a la sostenibilitat, la majoria de participants són joves que venen amb transport compartit que, una vegada a la vall, fan activitats sobre el terreny, estan en contacte amb la natura.

Però més enllà de ser una atracció turística, el Museu ha tingut durant aquests anys un impacte sobre els

Marc Cortina

És un projecte, de moment, únic a Catalunya

habitants de la vall, que han vist com es recuperaven camins que connecten pobles i que permeten accedir a zones d'altra manera oblidades. Un espai per descansar, divagar i a la vegada connectar amb la història del territori. En Marc ressalta el factor comunitari dels camins, que són públics i permeten l'accés i comunicació. "Quan s'obria un d'aquests camins era perquè era necessari arribar a molts indrets de l'entorn dels pobles. Es conreaven moltes parts, se'n pasturaven d'altres, es treia fusta del bosc i es portava el bestiar a les muntanyes. Són espais

que ara semblen salvatges perquè no hi fem vida, però abans sí que se n'hi feia", explica en Marc. Si aquests camins desapareixen i no es conserven, desapareix la manera d'accedir a totes aquestes zones. I afegeix: "El dret a l'accés al medi natural és un dret humà contemplat. Si perdem els camins públics, perdem aquest dret a poder utilitzar un camí per anar a tots els llocs on arribaven".

El Museu de Camins compta amb un entramat variat i complex de senders, corriols i camins que travessen la vall. És un projecte, de moment, únic a Catalunya. La seva singularitat, però, no només recau en la seva infraestructura, sinó en la concepció dels camins com a alguna cosa més que un espai físic: "El llegat que conservem és el camí físicament, però, a partir d'aquí, li podem afegir la memòria d'aquest camí. Preguntar-nos: aquest camí per a què servia? Quines anècdotes o vivències o penúries hi havia passat la gent? Quan camines per un lloc que durant tants cents i cents d'anys hi ha passat gent i animals, et dona una sensació diferent que caminar perquè sí per una carretera asfaltada. Per jo no té color."

